

INFORMATOR

NSPRV-CPTE

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs
www.srpss.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 8 • APRIL 2014 • BROJ 83

ДАН КАД ЈЕ НОВИ САД ПОСТАО „СРПСКА АТИНА“

Ако је Свети Сава, а јесте, збирно име Срба, а Хиландар место нашег новог сабрања, онда је Матица пантеон српског памћења, кошница наше културе. Елем, наши дични преци срећом су, у Пешти 1. априла 1864. године, донели одлуку да Матицу из двоспратне пештанске задужбине добротвора Саве

Текелије преселе у Нови Сад, јер да пресељења не беше, вероватно данас ни Матице српске не би било. Тако је захваљујући далековидности наших предака, Матица преживела седам држава и неколико међусобно супротстављених политичких система.

(Насиџавак шекстиа на сѝр. 2)

ГНА 2014: ОБРАЗОВАЊЕ И ЗА ДЕЦУ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ!

НСПРВ је један од ретких, а најчешће и једини синдикат који активно подржава акције у поводу Глобалне недеље акције, без обзира чему су те акције посвећене, тако да је и ове године посвећен овој Акцији и жели да тежиште стави на разбијање стереотипа о инклузији инвалидне деце и њиховој потреби и праву на квалитетно, редовно, елементарно и бесплатно образовање код наставника, али и код њихових вршњака, како не би ову децу у својим одељењима третирали као оптерећење, већ их уважавали као њима једнаке и потпуно равноправне. У том циљу, НСПРВ је расписао два конкурса за ученичке радове у којима жели да их подстакне на разбијање предрасуда према њиховим вршњацима са посебним потребама. Надамо се да ће и њихови наставници српског, односно матерњег језика, као и наставници ликовне културе у томе дати

свој допринос и да ћемо завршну свечаност обележити квалитетним ђачким радовима на тему – инклузија деце са посебним потребама.

НСПРВ сугерише да се и синдикалне организације посвете, у својим школама, овим активностима и да на примерен начин укажу на проблем. У томе могу имати партнере и од стручних служби у школама, савета родитеља и ученичких парламената. Све то ће помоћи јачању капацитета за инклузивно образовање ове деце. Иницијатива из школа помоћи ће и да се доносиоци одлука на свим нивоима почну одговорније односити према проблему и помоћи да се уклоне архитектонске, али и оне друге препреке, које и физички повремено спречавају децу са посебним потребама да учествују у редовном образовно-васпитном процесу.

(Насиџавак шекстиа на сѝр. 3)

НИ ФЕБРУАРСКИ СКОК ПЛАТА ОД 16% НИЈЕ ПОВЕЋАО КУПОВНУ МОЋ

Републички завод за статистику саопштио је да је просечна зарада у фебруару у Србији била за 15,9 одсто већа него у јануару. Нажалост, то повећање је само последица исплате дела децембарских зарада пре Нове године.

Елем, издаци за личну потрошњу домаћинстава у Србији износили су 52.819 динара, од чега је највећи део трошен за храну, па просечна зарада није била довољна да се месечно „састави крај с крајем“ - само за куповину хране и плаћање рачуна потребно је чак 1,73 плате.

(Насиџавак шекстиа на сѝр. 10)

У овом броју можете још читати:

ОБАВЕЗНО ШКОЛОВАЊЕ 10 ГОДИНА, ПОНАВЉАЧА НЕМА	стр. 4
МАЊИ БРОЈ ЧАСОВА СРПскоГ ЈЕЗИКА?	стр. 4
МАЈСТОРСКО ПИСМО ВРАЋА СЕ У СРБИЈУ	стр. 4
НОВИ ПРАВИЛНИЦИ О ЦЕНИ УСЛУГА У ШКОЛАМА	стр. 5
КАСНО УКЉУЧИВАЊЕ МЛАДИХ НА ТРЖИШТЕ РАДА	стр. 6
БРУКА НА ФИЛОЗОФСКОМ: ДА ВРАТЕ 92.500€	стр. 6
ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗМЕНУ „КРОВОГ“ ЗАКОНА	стр. 7
СВЕ ПРЕКО ЛЕЂА СТУДЕНАТА	стр. 8
СТРАТЕГИЈА, АЛИ НЕ И РЕФОРМА ОБРАЗОВАЊА	стр. 8
ШК. ГОДИНА НЕЋЕ БИТИ ЗАВРШЕНА, НОВА НЕЋЕ ПОЧЕТИ?	стр. 9
ПРАВИЦИ ОДГОВАРАЈУ	стр. 11
НАЈХУМАНИЈИ ПОСЛОДАВАЦ НА СВЕТУ	стр. 12
АМЕРИКАНЦИ НАЈНЕЗАДОВОЉНИЈИ СВОЈИМ ПОСЛОМ	стр. 12
ЗАБЛУДЕ У КОЈЕ СЕ (ЈОШ) ВЕРУЈЕ Ш	стр. 12

Dan kad je Novi Sad dobio ime „Srpska Atina“

MATICA SRPSKA PRE 150 GODINA PRESELJENA IZ PEŠTE U NOVI SAD

Centralna svečanost 11. maja u SNP

(Nastavak teksta sa str. 1)

Ako je Sveti Sava, a jeste, zbirno ime Srba, a Hilandar mesto našeg novog sabranja, onda je Matica panteon srpskog pamćenja, košnica naše kulture. Elem, naši dični preci srećom su, u Pešti 1. aprila 1864. godine, doneli odluku da Maticu iz dvospratne peštanske zadužbine dobrotvora Save Tekelije presele u Novi Sad, jer da preseljenja ne beše, verovatno danas ni Matice srpske ne bi bilo. Tako je zahvaljujući dalekovidosti naših predaka, Matica preživela sedam država i nekoliko međusobno suprotstavljenih političkih sistema.

Aktuelni predsednik Matice, prof. dr Dragan Stanić, smatra da je slika srpstva u 19. veku uporediva sa onom koju imamo danas. „I danas živimo u različitim državama kao narod, a Matica srpska ima zadatak kao i nekada da objedini sve aspekte srpske kulture, da u pamćenju čuva neprestano ideju srpske kulture kao celine i da sve te delove koji postoje u različitim državama sabira i čuva“, naglašava predsednik Stanić.

Ondašnji Srbi “od znanja, obrazovanja i nacionalne svesti”, kako je voleo da kaže akademik i bivši predsednik Matice Čedomir Popov, “Maticu, košnicu srpske “pameti i kulture” su i osnovali 1826. godine “na polzu srpskoga roda”.

Ideja o preseljenju pre 150 leta bila je odvažna, dalekoviđa i spasonosna u tadašnjem istorijsko-ugarskom ramu, nimalo povoljnom po naše sunarodnike u žuto-garnoj monarhiji. Pošto je Beč ukinuo srpsko vojvodstvo 1859. godine, Srbi su se suočili sa slabljenjem svog značaja u Pešti. Tokom 18. veka Srbi su gradili svoje građansko društvo na raznim mestima, nekoliko centri su se izdvojili i Novi Sad je imao posebnu ulogu. Zato, kada je 1864. godine dozrela odluka da se iz rasejanja Matica pošalje kući, Novi Sad se sam nametnuo kao nova adresa jer bio je najvažnije srpsko kulturno središte, tada mnogo jače od Beograda.

Pošto je pod predsedništvom Pavla Kojića donesena odluka o preseljenju, Novosadska srpska crkvena opština u pismu Matici od 11. oktobra 1863. istakla je svoju radost i objavila da je od svog episkopa i dobrotvora narodnog Platona Atanackovića “izmolila i stan zgodan gde bi se mogla Matica smestiti”.

Znameniti preci

Matica srpska iznikla je 1826. godine kao rezultat kulturnog pokreta začetoj među Srbima u drugoj polovini 18. veka pod uticajem ideja racionalizma i prosvetiteljstva Dositeja Obradovića. Na prostoru od Trsta, preko Beča do Pešte i Temišvara, na kome su Srbi živeli, osim Dositeja rođeno je još nekoliko znamenitih, nacionalno osvećenih ljudi: Zaharije Stefanović Orfelin, Jovan Rajić, Sava Tekelija, Atanasije Stojković, Božidar Grujić, Stefan Stratimirović. Ta svest je, između ostalog, rodila među Srbima i ideju o naciji.

Maticu je o svom trošku u Novi Sad preselio bečkerečki trgovac Jovan Forović na parobrodu “Napredak”. U 61 sanduk stala je kompletna prva javna naučna biblioteka u Srba. Pošto je doplovila u Srpsku Atinu, Maticu je vladika Platon prihvatio i smestio u svoj dvor (današnji Platonium), koji je svojevremeno kupio od porodice Serviski u nameri da u tom raskošnom zdanju otvori prvi srpski univerzitet. No, kako tada austrijske vlasti, pod pritiskom Madara, novosadskim Srbima nisu dozvolile otvaranje visokoobrazovne ustanove, vlašićanski Platonem uzalud je čekao stanara. Sve do Maticinog preseljenja. Dolaskom Matice Novi Sad postaje žiža srpske kulture i sabiralište srpske političke pameti. U njemu se, kako je zapisao Jovan Skerlić, “mislilo za ceo srpski narod”. Razvijano je knjižarstvo, novinarstvo i štamparstvo. Epitet “Srpska Atina” zapravo je označio zlatno doba kulture Novog Sada.

Svečano cele godine

Ove godine Matica srpska će nizom svečanosti obeležiti 150 godina od preseljenja iz Pešte u Novi Sad. Nedavno je akademik Vasilije Krestić otvorio je izložbu dokumenata “Preseljenje Matice srpske iz Pešte u Novi Sad”. Centralna svečanost biće održana 11. maja u SNP, a savetovanje o značaju i uticaju Matice srpske planirano je za novembar. Sekretar Matice Đorđe Đurić najavljuje obeležavanje jubileja i u Budimpešti zajedno sa našim sunarodnicima koji žive u Mađarskoj.

Jovan Hadžić (Miloš Svetić): Mudar i dalekovid predak

Povod - 188-ma godišnjica osnivanja Matice srpske je i prilika da se podsetimo na osnivača i prvog predsednika Matice Jovana Hadžića, jedne od najznamenitijih ličnosti srpske istorije 19. veka.

Doktor prava, zakonopisac, književnik, senator novosadskog Magistrata, matičar, Jovan Hadžić rođen je u Somboru 1799. godine, u uglednoj trgovačkoj porodici. Nakon očeve smrti brigu o njegovom školovanju preuzeo je ujak, vladika bački Gedeon

Petrović. Gimnaziju je završio u Sremskim Karlovcima, a tri razreda filozofije u Pešti. Pravo je studirao u Pešti i u Beču, a tokom studija svoje obrazovanje je proširivao proučavanjem estetike, filozofije, istorije i prirodnih nauka.

Jovan Hadžić, osnivač i predsednik Matice

Matica srpska je osnovana u Pešti, 16. odnosno 4. februara (po starom kalendaru) 1826. godine, prema zamisli Jovana Hadžića, koju je materijalno podržalo šest uglednih i bogatih poslovnih ljudi. Osnovna njihova ideja je bila- rasprostranjivanje knjige među Srbima, a godinu dana ranije u tom cilju je i pokrenut „Letopis serbski“ (današnji Letopis matice srpske). Za prvog predsednika izabran je Jovan Hadžić, koji se te dužnosti ponovo prihvatio i 1864. godine, kada je Matica srpska zauvek preseljena u Novi Sad.

Kao jedno od najsnažnijih središta borbe za čuvanje nacionalne svesti i duhovnog jedinstva celog srpskog naroda, Matica srpska je bila uzor drugim narodima da i oni osnuju slične institucije. To su posle Srba učinili Česi, Hrvati, Lužički Srbi, Slovaci, Slovenci, Poljaci.

Na Univerzitetu u Pešti 1826. godine, kada je i osnovana Matica srpska, obranio je doktorsku disertaciju „O razvodu braka kod pravoslavnih“. Narednu deceniju radio je kao advokat, a 1834. je izabran za senatora Magistrata slobodnog kraljevskog grada Novog Sada.

Na poziv kneza Miloša, 1837. godine prešao je u Srbiju, da bi radio na razvoju zakonodavstva. Danas se Jovan Hadžić smatra utemeljivačem savremenog srpskog javnog i privatnog prava. Autor je, između ostalog, Građanskog zakonika iz 1844. godine, koji je Kneževinu Srbiju svrstao među retke zemlje u svetu koje su u to vreme imale građanski kodeks.

Od 1846. godine ponovo se prihvatio javnog posla u Novom Sadu kao gradski senator. Bio je predsednik Oblasnog suda, kraljevski komesar, komesar za sudsko uređenje Vojvodine u Temišvaru. Učestvovao je na svih pet srpskih narodno-crkvenih sabora u Sremskim Karlovcima.

Bio je književnik i prevodilac, osnivač i urednik književnih časopisa, autor književnoteorijskih, filoloških, pravnih i istorijskih rasprava. Služio se mađarskim, nemačkim, latinskim, grčkim, francuskim, italijanskim i engleskim jezikom. U prvoj polovini 19. veka, pod pseudonimom Miloš Svetić, žestoko je polemisao sa Vukom Karadžićem, zalažući se za slavenosrpski jezik.

Od 1843. do 1849. godine bio je direktor, a nakon toga patron Srpske pravoslavne gimnazije u Novom Sadu, kao i predsednik novosadske Srpske čitavnice. Dopisni član Društva srpske slovesnosti (potonje SANU) postao je 1842. godine.

Bio je oženjen Marijom iz novosadske porodice Desančić; imali su jedanaestoro dece, a nadživeli su ga samo tri kćeri. Preminuo je 1869. godine a sahranjen je u porti Svetojovajnske crkve u Novom Sadu.

ЈЕДНАКА ПРАВА, ЈЕДНАКЕ МОГУЋНОСТИ

Образовање и за децу са сметњама у развоју

(Наставак текста са стр. 1)

У свету, према проценама, живи чак милијарда људи са неким обликом инвалидитета. Дакле, сваки шести или чак 15% људске врсте су људи са посебним потребама. Нажалост, од њих је сваки десети дете. Тужне бројке говоре да су најмање 93 милиона деце - деца са посебним потребама, деца која не живе живот детета већ живо-

бална недеља акције залажу се да се сваком детету омогући право на квалитетно образовање и да им се дају једнаке могућности за образовање и касније укључивање у свет рада у својим заједницама.

Наш Синдикат је један од ретких, а најчешће и једини који активно подржава акције у поводу Глобалне недеље акције, без обзира чему

донети одређене стратегије и, наравно, за то обезбедити неопходни новац. Са добрим плановима новац неће бити проблем јер су се и богата друштва обавезала на солидарност према оним сиромашним и „одрешила кесу“, али за то требају добри пројекти и одговорне стратегије јер без тога нико неће уложити ни цент у било коју земљу, а као што смо видели на негативним примерима и у нашој земљи неки су морали и вратити новац јер су неодговорно поступили према сопственим плановима и оно за шта су подстицај добили нису извршили.

Позивамо наше колеге у школама да заједно са својим ученицима, саветима родитеља и ученичким парламентима укажу на потребу да куће знања буду куће знања за сву децу, а њихове учioniце доступне свима, да се школе опреме са адекватним материјалима и помагалима за помоћ у учењу деци са посебним потребама, да се наставни планови и програми прилагоде различитостима код деце, да се обезбеди идентификовање, скрининг, евалуација у решавању проблема инклузије деце са посебним потребама у редован образовни програм. Да је то могуће показује сјајан пример Италије, која је готово стопроцентно (99%) ове деце укључила у редован образовни систем. Надамо се да ћемо се наћи, за почетак, бар у златној средини, са тенденцијом кретања према врху, јер ипак, и ово је један процес. У свему томе помоћи ће и законодавне активности које је наш Синдикат успешно окончао и на основу којих је овај проблем нашао своје место у сету школских закона. Наравно, то није довољно, јер имали смо добре законе и у другим сферама, али смо код реализације затајили. Не дозволимо да се то дес и са питањем инклузије деце са посебним потребама јер од тога зависи и будућност ове деце у њиховом даљем току живота.

Независни синдикат просветних радника Војводине и овом приликом позива све колеге да са својим ученицима учествују на конкурсима у поводу Глобалне недеље акције 2014. године са ликовним и писаним радовима. Конкурс је отворен за све ученике основних и средњих школа, а своје радове треба доставити секретаријату Синдиката, на адресу: НСПРВ, 25000 Сомбор, Трг Светог Тројства 1/16, најкасније до 30. априла 2014. године са назнаком: „За конкурс“. Најбоље ученичке радове и њихове менторе Синдикат ће наградити на пригодној свечаности, о чему ћете бити правовремено обавештени.

Придружите се!

У Малавију и Танзанију деца са сметњама у развоју имају два пута мање шансе да похађају школу у односу на децу без инвалидитета.

У Буркини Фасо овај однос је још недовољнији и износи 2,5 пута.

У Боливији 95% деце старијих од 6 до 11 година редовно похађа школу, а само 38% деце са сметњама у развоју.

У Етиопији мање од 3% деце са инвалидитетом има приступ основном образовању, а процењено ове деце на школовању додато се смањује на вишим нивоима образовања.

У Најалу 85% ове деце искључено је из образовања.

Девојчице са инвалидитетом пролазе још горе од дечака – у Малавију више је дечака са инвалидитетом у школама него девојчица, што се касније манифестује као неписменост одраслих. Тако, док стопа писмености код одраслих без инвалидитета у Гани износи 70%, она је 56% код одраслих са инвалидитетом, док је стање проценат код жена са инвалидитетом само 47%.

Италија је једина европска земља у којој су готово сви ученици са инвалидитетом (преко 99%) укључени у редован образовни систем.

таре са умереним или тешким облицима инвалидитета. Управо то што је сваки двадесети становник кугле Земљине старости до 14 година дете са посебним потребама, иницирало је акцију Уједињених нација, Интернационале образовања и бројних владиних и невладиних организација које се баве инклузијом и образовањем да овогодишњу Глобалну недељу акције од 4. до 10. маја, посвете инклузији ове деце и њиховом укључењу у образовне системе.

су те акције посвећене, тако да је и ове године посвећен овој Акцији и жели да тежиште стави на разбијање стереотипа о инклузији инвалидне деце и њиховој потреби и праву на квалитетно, редовно, елементарно и бесплатно образовање код наставника, али и код њихових вршњака, како не би ову децу у својим одељењима третирали као оптерећење, већ их уважавали као њима једнаке и потпуно равноправне. У том циљу, НСПРВ је расписао два конкурса за ученичке радове у којима жели да их подстакне на разбијање предрасуда према њиховим вршњацима са посебним потребама. Надамо се да ће и њихови наставници српског, односно матерњег језика, као и наставници ликовне културе у томе дати свој допринос и да ће тако завршну свечаност обележити квалитетним ђачким радовима на тему – инклузија деце са посебним потребама.

НСПРВ сугерише да се и синдикалне организације посвете, у својим школама, овим активностима и да на примерен начин укажу на проблем. У томе могу имати партнере и од стручних служби у школама, савета родитеља и ученичких парламената. Све то ће помоћи јачању капацитета за инклузивно образовање ове деце. Иницијатива из школа помоћи ће и да се доносиоци одлука на свим нивоима почну одговорније односити према проблему и помоћи да се уклоне архитектонске, али и оне друге препреке, које и физички повремено спречавају децу са посебним потребама да учествују у редовном образовно-васпитном процесу. Наравно, у домену локалних самоуправа је и питање помоћи наставницима – најважнијем фактору у едукацији ове деце да се адекватно обуче за наставу са оваквом децом. Да би ово остварили, сугеришемо да се наши бивши ђаци, а сада истакнути градски оци, народни посланици и доносиоци одлука позову у куће знања у чијим скамијама су и они стицали прве образовне кораке и да им се укаже на све ове проблеме. Пуно ових малих школских акција даће, у суштини, широку кампању којом би се јавност подсетила на обавезу према овој деци, али и одраслима са посебним потребама који су пречесто смештени у друштвени гето и чиме је друштво, наводно, решило тај проблем.

Интернационала образовања упозорава да је и на националном нивоу потребно

У већини земаља са ниским и средњим БДП и БНП већа је вероватноћа да ће управо ова деца бити изузета од школског обухвата од остале деце и других дечијих угрожених друштвених група, а и онда када се упишу на редовно школовање, већа је вероватноћа да ће та деца напустити образовање и то веома рано. Инвалидитет деце вишеструко повећава вероватноћу недостизања ни редовног обавезног примарног образовања, а самим тиме ни средњег или вишег, што ову децу, касније људе, искључује из друштва и шанси које имају њихови вршњаци без инвалидитета. „Образовање за све“ и Гло-

PROF. KUKA: OBAVEZNO ŠKOLOVANJE 10 GODINA, PONAVALJAČA NEMA

Profesor Miroslav Kuka, predavač na Visokoj strukovnoj školi za vaspitače u Aleksincu i bitoljskom Pedagoškom fakultetu, predlaže da se u Srbiji uvede obavezno desetogodišnje obrazovanje, počev od predškolskog programa i zaključno sa prvim razredom srednje škole, nastavu u ciklusima, kao i ukidanje ponavljanja razreda.

Prvi razred srednje škole bio bi jedinstven i obavezan, a od 5. razreda osnovne škole daci sa nedovoljnim ocenama bili bi prevedeni u naredni razred, ali sa obavezom da sledeće školske godine slušaju 50 odsto sadržaja predmeta iz kojih imaju nedovoljne ocene, rekao je Tanjugu prof. Kuka.

On je autor projekta "Redefinisanoš strukture obrazovnog sistema Srbije" nastalog pre nekoliko godina, u međuvremenu predstavljenog u više od 50 država, ali je kod nas ostao skoro nezapažen.

Ukidanje ponavljanja razreda treba, kako navodi Kuka, gledati u širem kontekstu, koji podrazumeva istraživanja koja su u korelativnosti sa obrazovanjem i vaspitanjem. Treba videti koliko je rastavljenih brakova u društvu, koliko je osiromašeno društvo i kako ti elementi i u kojoj meri utiču na obrazovno-vaspitanje i karakter društva odnosno dece.

Sistem je, prema predlogu, podeljen u sedam ciklusa, od predškolskog obrazovanja (I ciklus) do gimnazija i viših srednjih stručnih škola (VII ciklus).

U I ciklusu učenja decu bi, kako navodi prof. Kuka, trebalo učiti društvenim veštinama potrebnim u socijalno prihvatljivim situacijama, razvijati kod njih kolektivni duh, stavljati akcenat na fizički razvoj i učiti ih osnovnim elementima čitanja, pisanja i računanja.

Novina je što vaspitač popunjava upitnik o kognitivnim, afektivnim, socioadaptivnim crtama i postignućima predškola, uz obaveznu procenu karaktera i temperamenta deteta. Ove varijable bi zajedno sa testovima inteligencije koji bi bili radeni u osnovnoj školi, bili najbolji gradijenti u formiranju što ujednačenijih odeljenja na početku školovanja, rekao je Kuka, koji je magistrirao na beogradskom Filozofskom fakultetu, Katedra za didaktiku, a doktorirao na Pedagoškom fakultetu u Bitolju.

U nižim razredima osnovne škole (II ciklus, od 1. do 4. razreda) suvišni su izborni predmeti, koje na tom uzrastu dece u stvari biraju roditelji, smatra sagovornik Tanjuga. Ovi predmeti uvode se od 7. razreda, kada učenik ima dovoljno iskustva za samostalnu izbor.

Takođe, posle 6. razreda uvodi se polaganje obaveznog testa opšte informisanosti i testa intelektualnih sposobnosti, čiji bi rezultati, zajedno s podacima iz upitnika koji popunjava odeljenski starešina, bili osnov za formiranje novih odeljenja u 7. razredu.

Od 2. razreda niže srednje stručne škole (VI ciklus) uvode se stručne obrazovne oblasti, a na kraju VII ciklusa (4. razred, gimnazija i više srednje stručne škole) učenik je završio više srednje stručno obrazovanje, navodi se u projektu, u čijoj izradi je učestvovalo više od 80 ljudi praktičara iz prosvete.

Projekat je izašao 2009. godine i mi smo još tada predložili da osim polaganja srpskog jezika i matematike deca polažu i test opšte informisanosti, rekao je Kuka i naveo da se testom opšte informisanosti ne umanjuje značaj i uticaj fizike, biologije, istorije, geografije, hemije, predmeta, koje deca od ove godine polažu na kombinovanom testu na kraju osmog razreda.

Govoreći o Strategiji razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020. godine, prof. Kuka smatra da je spisak lepih, teorijskih želja, samo još jedna u nizu strategija, koje inače, kako kaže, imaju slabu primenu u našem društvu.

MANJI BROJ ČASOVA SRPSKOG JEZIKA?

Umesto da činjenica da je trećina daka funkcionalno nepismena upali alarm u školstvu, prosvetne vlasti odlučile su da ih učine još nepismenijima tako što će da smanje broj časova srpskog jezika. U srednjim stručnim školama, posebno medicinskim, od septembra će, umesto tri, učenici da pohađaju dva časa srpskog jezika nedeljno.

Da će iz klupa izlaziti generacije zanatlija bez opšteg obrazovanja, govori i podatak da u srednjim školama istorija više neće biti obavezan, već izborni predmet. Škola će moći da bira da li će deca da uče istoriju ili geografiju ili neki treći predmet. A na pojedinim oglednim smerovima već su školovane generacije koje nisu imale nijedan čas istorije i znanje o prošlosti sopstvenog naroda ostalo im je na nivou osnovne škole.

Ceo problem nastao je odlukom da se ogledni smerovi u srednjim stručnim školama prevedu u redovan sistem. To znači da će nastavni planovi za profile - medicinska sestra, fizioterapeut, farmaceutski tehničar, kozmetički tehničar i druge da budu zamenjeni oglednim, koji su poslednjih godina testirani. Iako su iz Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja upozoravali da takva promena ne sme da se dogodi samo tako što će iz naziva profila „fizioterapeutske tehničar - ogled“ samo biti obrisana poslednja reč, školama su u poslednjih mesec dana stigle upravo takve instrukcije.

„Svi ti ogledi su evaluirani i trebalo je da, na osnovu stručnih primedbi, nastavni planovi i programi budu izmenjeni pre prevedenja u redovan sistem, ali to nije učinjeno. Zato smo odmah upozorili Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja da to nije dobro”, objašnjava Gordana Mijatović, pomoć-

nik direktora Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja. „Prošlog septembra je devet obrazovnih profila prevedeno u sistem, među kojima su zlatari, tapetari ili maseri, i u njihovoj nastavi je već smanjen broj opšteobrazovnih predmeta”.

Mijatović smatra da je smanjivanje broj časova srpskog jezika nedopustivo, a posebno je opasno što će odlukom od septembra da bude obuhvaćen ogroman broj daka. Dok su medicinski profili bili ogledni, dva časa srpskog nedeljno je imalo nešto više od 1.000 učenika. Sada će ovo pravilo da važi za 126 odeljenja prvog razreda medicinskih škola, a u svakom je po 30 daka ili skoro 4.000 učenika. Istorija od septembra neće biti obavezna ni za turističkog tehničara i elektrotehničara komunikacija.

Zbog smanjenja časova srpskog u školama reagovalo je i Društvo za srpski jezik i književnost. Oni su pisali nadležnim institucijama upozoravajući na pogubnost ovakve odluke. „Svake godine slušamo zabrinjavajuće podatke o broju funkcionalno nepismenih učenika, a sada im još smanjuju obim nastave srpskog jezika i književnosti”, upozorio je i prof. dr Aleksandar Milanović, predsednik Društva za srpski jezik i književnost.

On upozorava da je nedopustivo što će srpski i strani jezici sada biti podjednako zastupljeni u stručnim školama.

Protest Društva za srpski jezik podržao je i Upravni odbor Matice srpske, koji je saopštio da se fond časova smanjuje „u vremenu kada smo verovali da se naša sveukupna kulturna javnost opredelila za bitno poboljšanje statusa srpskog jezika”.

MAJSTORSKO PISMO VRAĆA SE U SRBIJU

Ukoliko Vlada Srbije usvoji akcione planove za sprovođenje Strategije razvoja obrazovanja, Srbija bi narednih godina ponovo mogla da dobije majstorsko obrazovanje, modernu verziju onoga što je na našim prostorima postojalo pre Drugog svetskog rata. Osnovna ideja kreatora reforme jeste da se poveća broj onih koji imaju srednje obrazovanje, a da istovremeno mladi imaju što pre zanat u rukama. Kako objašnjava profesor dr Ivan Ivić, jedan od autora strategije, biće obavezna najmanje dvogodišnja srednja škola, a na kraju savladanog majstorskog obrazovanja polagaće se majstorski ispit. Sistem koji je zamišljen biće sličan nekadašnjem: šegr-t-kalfa-majstor, a kako će to praktično da izgleda – u školama još ne znaju.

Plan je da ovaj proces počne u decembru 2014. godine i da bude završen do maja 2017. godine. Ukoliko sve prođe kako je planirano, do 2020. godine Srbija bi morala da ima razvijen sistem majstorskog obrazovanja za najmanje 30 zanimanja i da su najmanje tri generacije majstora stekli majstorsko pismo. Do tada bi najmanje 50 odsto nastavnika, to jest instruktora praktične nastave u preduzećima položio majstorski ispit i bili bi akreditovani kao nastavnici u nadležnoj instituciji. U akcionim planovima, kao kritični elementi procesa uvođenja majstorskog obrazovanja navode se nedovoljan interes poslodavaca za praktični deo nastave kod njih, kao i to što nema adekvatnih poslodavaca u mestu gde je škola.

УСКОРО НОВИ ПРАВИЛНИЦИ О ЦЕНИ УСЛУГА У ШКОЛАМА

Недавно смо послали два циркуларна писма у којима смо чланство обавестили да је Министарство просвете, науке и технолошког развоја припремило предлоге правилника о цени услуга основне и средње школе. Иако је време „прегазило“ старе правилнике о цени услуга и основне, а и средње школе, иако се ода тада променило више од 10 министара просвете, тек последњи, и то министар у техничком мандату (вероватно и одлазећи), проф. др Томислав Јовановић довршава посао (да ли?) којим се нису бавили његови претходници, иако је постојала законска обавеза да се по доношењу школских закона у року од 6 месеци донесу и један и други правилник. Стога не чуди да се овим питањем, између осталих, бавио и наш Синдикат свих претходних година, тако да материјали који су пред Вама и нису потпуно нови, јер смо о њима више пута расправљали са помоћницима министра за основно и средње образовање и њиховим стручним службама, тако да су ова два, Вама доступна предлога, погоршане варијанте оних предлога правилника о којима смо последњи пут усклађивали ставове са тадашњим помоћницима: Желимиром Поповом и Богољубом Лазаревићем. Како ове колеге већ одавно нису помоћници министра и како је „подоста воде Дунавом протекло“, нови људи донели су и нове идеје. Нажалост, лоше по школе, а и по запослене у кућама знања.

Стога, питање је колико ће ови правилници помоћи основним и средњим школама да побољшају свој материјални положај и обезбеде боље услове за рад ученицима и наставницима, покажеће време, али је јасно да досадашње правилнике нису поштовале јединице локалних самоуправа, нарочито у оном делу који се тиче материјалних трошкова наставе, па је настава најчешће одвијана по принципу „штапа и канапа“, а ЈЛС су плаћале само оне најнеопходније трошкове да би школе како-тако могле да функционишу. Нарочито су биле оштећене средње стручне школе којима нису исплаћивани материјални трошкови по Правилнику и који су нормирани до 10% на бруто средства школама. Локалне самоуправе су, уз бројне лимите и једнострану смањења квота намењених појединим школама и без уважавања потреба и аргумената друге стране, кршиле све правилнике, а да за то никада нису носиле било какву санкцију. Како је предлогом правилника утврђено да се цена услуга школе утврђује и обрачунава за школску годину, јасно је да ће ова школска година протећи на досадашњи начин, уз „цеђење суве дреновине“ и даље „стегање каиша“.

Елем, правилницима министар прописује цену услуге за основну, односно средњу школу, а на основу овлашћења из члана 171. „Крвоног“ закона. Правилницима о цени услуга утврђује се цена услуга која (на основу закона) обухвата средства за плате, додатке запослених и социјалне доприносе на терет послодавца (која се обезбеђују из буџета Републике Србије), као и за друге текуће расходе – материјалне трошкове за које се средства обезбеђују из буџета јединица локалне самоуправе (ЈЛС).

Образовање и утврђивање цене услуга школе се врши на основу броја радних сати, односно броја запослених за остваривање годишњег програма рада школе, врсте наставног плана и програма школе, величине школе, опремљености школе, броја одељења и броја ученика и степена стручности запослених у школи и материјалних трошкова школе и наставе. Школе су у обавези да надлежној школској управи до половине септембра доставе извод из годишњег програма рада са елементима потребним за утврђивање цене (ЦЕНУС).

Правилницима се утврђују мерила, односно стандарди за утврђивање броја запослених, а на основу:

1. Укупног фонда часова предвиђеног наставним планом и програмом и других облика образовно-васпитног рада у оквиру 40-часовне радне недеље;
2. Броја одељења, група или класа утврђених годишњим програмом рада;
3. Часова непосредног рада са ученицима;
4. Броја наставних недеља предвиђених школским календаром;
5. Правилником о педагошкој норми свих облика образовно-васпитног рада наставника и стручних сарадника (за средње школе).

Правилницима се утврђује да свака школа има директора, а помоћника директора сразмерно броју одељења и то за школе преко 24 одељења највише до једног, а за школе преко 36 одељења највише два. Такође се Правилником утврђују стандарди за стручне сараднике: педагога или психолога, библиотекарка, наставнике практичне наставе, секретаре школа, шефове рачуноводства, запослене на административно-

финансијским пословима. Стандарди из правилника упућују на „кресање“ броја извршилаца на овим пословима, односно смањење радне норме за исте, пошто су као критеријуми прописана одељења, односно број ученика.

Видљиво је и да правилници не препознају школе мање од 16 одељења, што другим речима значи да ће се актом о мрежи школа извршити рационализација броја школа и смањење школа као правних лица у складу са критеријумима из тих аката и закона (све ово значи вишкове запослених и све оне муке на које је Синдикат упозоравао протеклих година). Правилником се прописују и стандарди за друге запослене у школи (ненаставна лица) чија ће будуће радна места, норма, наравно и зарада зависити од квадратуре школског објекта и опреме школе, постојећих машина и инсталација, система за грејање и све у односу на број одељења и наравно број ученика. Број запослених на одржавању хигијене у школи убудуће неће моћи бити већи од 16% од броја признатих извршилаца у настави. Будућност запослених на припремању и сервирању obroка за ученике убудуће ће такође зависити од броја корисника те услуге.

Правилницима се прописују и стандарди за материјалне и друге трошкове школе који се утврђују у процентима у односу на средства за бруто плате запослених у школи, што такође значи из, од раније познатих разлога, мање износе школама и лошији квалитет наставе, нарочито у средњим стручним школама које су уз домове ученика и студентске домове, као и универзитетске установе образовања у добром делу присиљени да се сналазе како знају и умеју и материјалне трошкове финансирају из оних толико чувених сопствених прихода. Иако је јасно ко је у обавези да

та средства измирује школама – ЈЛС, а ако школе и остварују одређене сопствене приходе, оне те сопствене приходе могу употребити за неке друге намене.

У правилницима су се пронашле и одредбе по којима се уговором утврђена цена услуге за сваку школску годину може додатно умањити ако:

1. школа не оствари годишњи план рада;
2. за време штрајка запослених у школама, при чему се каже да се ово умањење сразмерно нереализованим садржајима и активностима умањује и иако је друга тачка у супротности са првом, јер је јасно да уколико се штрајкује, по закону о основној или средњој школи, тај штрајк и није штрајк, већ настава са прописаним минимумом процеса рада, што значи да ће наставни планови и програми, као и друге активности и у том случају бити реализоване у целисти. Иако је ово сувишно, јасно је зашто се нашло и у Правилнику, јер је очигледно и нови министар, као и његови претходници, оптерећен страхом од штрајка просветних радника, па је све учињено да се право запосленог и на штрајк суспендује, што је веома успешно учињено, уношењем те забране у поменуте законе о основном и средњем образовању и васпитању.

Остаје да се види колико ће школе (читај: директори и школски одбори) бити заинтересовани да се изборе за оно што је њихов део колача, који се исплаћује са нивоа ЈЛС, јер су у правилу до сада сви они углавном оћутали на чињеницу да их локалне самоуправе континуирано закидају и да материјалне трошкове наставе често пута „крпају“ из онога што они називају ђачки динар, а што није ништа друго него рекетирање родитеља (додуше на ниском нивоу), а било је и примера да је од појединих колега тражено да се одрекну већ исплаћених накнада за трошкове превоза и да се из тог новца обезбеди део средстава за материјалне трошкове наставе и средства за извођење наставе. Што се тиче нашег Синдиката, молимо Вас да достављате Ваше примедбе, па ће наши представници покушати да их имплементирају у правилнике уколико друга страна буде сусретљива. При томе морамо подсетити да и до сада то није био случај јер је и претходна просветна власт оличена у лицу функционера Министарства школског, договорено у преговорима мењало у последњи час, по сопственом нахођењу, под маском тзв. правне редакције текста.

Правилнике о критеријумима за утврђивање цене услуга основне, односно средње школе можете преузети са нашег сајту: www.nsprg.org.rs у прозору *Прописи-Правилници*. Своје примедбе можете доставити Синдикату или директно министарству просвете.

*проф. Хаџи Здравко М. Ковач,
генерални секретар НСПРВ*

KASNO UKLJUČIVANJE MLADIH NA TRŽIŠTE RADA

SVETSKA BANKA O ZAPOSŁJAVANJU U EVROPI I CENTRALNOJ AZIJI

Najveći izazov tržišta rada Srbije su nezaposlenost starijih od 40 godina i nezaposlenost mladih u dobi između 15 i 24 godine. Srbiji je potrebna sveobuhvatna strategija zapošljavanja - da se ne fokusira na privredni rast, već na stvaranje novih radnih mesta.

Iako se trendovi zapošljavanja u Srbiji ne razlikuju mnogo od ostalih zemalja regiona, izdvaja nas rano penzionisanje i isključivanje starijih sa tržišta rada. Generalno, verovatnoća pronalazjenja formalnog zaposlenja smanjuje se sa godinama, dok su veći izgledi da će se pronaći posao na crno. Prema izveštaju Svetske banke o zapošljavanju u Evropi i Centralnoj Aziji, među nezaposlenima u našoj zemlji najviše je starijih od 40 godina, kao i onih mladih od 24, iako je reč o generacijama koje su obrazovnije i imaju više veština od roditelja.

„Stopa zaposlenosti u Srbiji dostiže vrhunac između 35. i 39. godine starosti i naglo pada u starijoj dobi, dok je u drugim zemljama taj vrhunac između 45. i 49. godine i ostaje na visokom nivou i u starijoj dobi“, rekao je Johanes Ketl, viši ekonomista Svetske banke, na predstavljanju izveštaja „Povratak na posao: Rast uz radna mesta u Evropi i Centralnoj Aziji“. On je dodao da je, recimo, stopa zaposlenosti za žene od 55 do 59 godina u Srbiji 30 odsto, dok je u Nemačkoj 70 odsto. „Takođe, nezaposlenost mladih je visoka i iznosi oko 50 odsto, ali se nalazi na očekivanom nivou, s obzirom na opšti nivo nezaposlenosti. Izazov predstavlja smanjenje nezaposlenosti kod mladih ne samo kroz njihovo zapošljavanje, već prvenstveno kroz sticanje adekvatnog obrazovanja“, naveo je Ketl.

Sef kancelarije Svetske banke u Srbiji, Toni Verheijen, istakao je da u zemljama Zapadnog Balkana, pa tako i u Srbiji, i pored visokog privrednog rasta, do 2008. godine otvaranje radnih mesta nije bilo na zadovoljavajućem nivou. „Sa jenjavanjem krize ponovo se javlja rast ekonomija, ali to i dalje ne znači otvaranje radnih mesta. Srbija prati druge zemlje Zapadnog Balkana po visokim stopama nezaposlenosti, ali ima i neke sopstvene karakteristike. Srbija

malo odudara od trendova po nezaposlenosti starijih osoba, jer u većem delu Evrope politike pokušavaju da vrate starije generacije na posao, dok je u Srbiji suprotan trend – rano penzionisanje, isključivanje starijih sa tržišta rada, što nije dobar pravac“, rekao je Verheijen.

Kako su naveli eksperti Svetske banke, Srbiji je potrebna sveobuhvatna strategija zapošljavanja – da se ne fokusira na privredni rast, već na stvaranje novih radnih mesta. Imajući sve to u vidu, Srbija bi morala da nastavi reforme kojima se podstiče otvaranje novih radnih mesta, pre svega u privatnom sektoru, kako bi se obezbedile mogućnosti zapošljavanja za ljude starije od 40 godina, kao i da pruži adekvatne veštine i obrazovanje mladim generacijama. Kratkoročni prioritet te reforme trebalo bi da bude jačanje mogućnosti formalnih mini-zaposlenja za stariju generaciju, što znači reformisanje minimalnih socijalnih doprinosa i ohrabrivanje „part tajm“ poslova i fleksibilnih oblika zapošljavanja.

Izveštaj Svetske banke je pokazao da u Evropi i Centralnoj Aziji, porezi prosečno čine 37 odsto troškova rada, dok su u Srbiji u 2011. porezi činili 39 odsto i taj procenat je izraženiji kod zaposlenih sa niskim primanjima. Među bitnijim problemima istaknuti su i nedostatak kvalifikovane radne snage, slaba pokretljivost radnika, kao i visoka stopa rada na crno.

Prema mišljenju ekonomiste Milojka Arsića, rešenja koja bi mogla da utiču na smanjenje ovakvih trendova u sferi su reforma radnog zakonodavstva, ali i obrazovnog sistema, kako bi se odgovorilo potrebama tržišta rada. Arsić kao najvažnije vidi unapređenje ambijenta za investiranje, jer od toga direktno zavisi ukupna tražnja za radnim mestima.

„Povećanje fleksibilnosti zakonodavstva olakšalo bi zapošljavanje i otpuštanje. Sadašnji Zakon o radu je stvorio situaciju da se jedni grčevito bore da zaštite postojeća radna mesta, dok oni koji nemaju posao imaju vrlo male šanse da ga nađu. Ova zaštita, takođe, ne obuhvata radnike u malim i srednjim preduzećima. Kada su u pitanju zaposleni u javnom

sektoru, zaštićeni su njihovi kratkoročni interesi, jer kada bi oni ostali bez posla, teško bi ga našli“, rekao je ekonomista Milojko Arsić u izjavi za „Danas“ i dodao da je potrebno promeniti i poreske propise, kako se ne bi previše opteretili oni koji rade manje od standardnog radnog vremena, jer ljudi koji rade nekoliko sati plaćaju velike doprinose na minimalne zarade.“ „Promenom strukture obrazovanja nezaposlenog bi se u skromnijoj meri smanjila, jer bi se samo deo onih koji traže posao zaposlio. Osnovni problem je što je ukupna tražnja za radnom snagom mala. Čak i kada bi struktura bila odgovarajuća, i dalje bi veliki broj ljudi bio bez posla. Na smanjenje nezaposlenosti najviše bi uticale mere koje podstiču investicije i otvaranje novih radnih mesta, a potom bi trebalo reformisati radno zakonodavstvo i obrazovni sistem“, kaže Arsić.

Državni sekretar u Ministarstvu rada, zapošljavanja i socijalne politike, Zoran Martinović, naglasio je da su problemi na tržištu rada u Srbiji nedostatak kvalifikovane radne snage, odnosno neusklađenost ponude i tražnje, kao i slaba pokretljivost radne snage. „Zbog toga je potrebno dodatno osnaživati kapacitete lokalnih samouprava u Srbiji za osposobljavanje nezaposlenih, za šta moraju da postoje finansijski podsticaji sa centralnog nivoa“, rekao je Martinović i naveo da su prioriteti Nacionalnog plana za zapošljavanje u 2014. poboljšanje uslova na tržištu rada i unapređenje institucija, podsticanje zapošljavanja teže zapošljivih grupa, razvoj socijalnog preduzetništva i podrška lokalnoj politici zapošljavanja.

BRUKA NA FILOZOFSKOM: DA VRATE 92.500€

Filozofski fakultet u Novom Sadu mora da vrati Evropskoj uniji više od 90.000 evra, zbog neregularnih finansijskih izveštaja iz Tempus projekta „Omladinski rad u zajednici“. Filozofski fakultet našao se u neprijatnoj situaciji zbog Tempus projekta „Uvod i implementacija akademskog programa omladinskog rada u zajednici putem jačanja interregionalne saradnje u zemljama Zapadnog Balkana“, realizovanog od 15. januara 2009. do 30. septembra 2012. Kao proizvod ovog projekta nastao je akreditovani master program Omladinski rad u zajednici, čija je prva generacija studenata upisana 2011/12, a koji se izvodi na Univerzitetu u Novom Sadu.

Problem je nastao jer je Izvršna agencija EU za obrazovanje u nekoliko navrata tokom projekta vraćala finansijske izveštaje tražeći njihove izmene i dopune, da bi prošlog maja ispostavila račun za povraćaj novca u iznosu od čak 93.442,15 evra. Po rigoroznim pravilima trošenja budžetskih para iz EU, sporni troškovi nastali tokom Tempus projekta nisu bili priznati i Filozofski fakultet je Briselu morao da uplati 41.989,91 evra od doznaka drugih partnera na projektu.

Kako stoji u zapisniku Saveta Filozofskog fakulteta od 12. novembra 2013, uprava fakulteta je tražila obrazloženje od koordinatorka projekta prof. dr Olivera Gajić i menadžerke projekta prof. dr Spomenke Budić „kako su dopustile da Brisel potražuje ovoliku sumu“, ali nisu dobili obrazloženje sporne situacije. Od tada menadžerke na ovom projektu sa Fakultetom komuniciraju preko advokata, što je potvrdila profesorka Olivera Gajić: „Podneta je krivična

prijava Višem sudu u Novom Sadu protiv dekana, započet je sudski postupak i dok se on ne okonča nećemo davati nikakve izjave.“

Fakultet je 20. septembra 2013. popisao svu opremu kupljenu u okviru Tempus projekta i nakon toga je ukupna potraživanja suma smanjena na 92.512,75 evra. „Na sastanku Saveta fakulteta, između ostalih, doneta je i odluka da se unesu izmene Finansijskog plana za 2013. godinu i da se time Briselu obezbedi preostali deo duga od 50.522,84 evra“, kaže predsednica Saveta Filozofskog fakulteta prof. dr. Jasmina Grković Mejdžor. „Mi smo konstatovali da treba platiti nepriznate troškove u tom i tom iznosu prema ugovornim obavezama. Da bi se to uradilo mi smo morali da promenimo Finansijski plan, to je druga odluka, i treća je bila da smo zadužili dekana da preduzme odgovarajuće pravne radnje, da se od lica za koje se bude utvrdilo da su odgovorna pokrene postupak za nadoknadu štete. Ja ne znam ko je odgovoran, niti se Savet bavi time“, tvrdi Jasmina Grković Mejdžor.

Zamenica upravitelja Tempusa, Sofija Dukić objašnjava da je glavni problem sposobnost naših institucija da rade finansijski menadžment na projektu Evropske unije. Ona kaže da je Filozofski fakultet jedini slučaj neregularnosti, a na pitanje ko je bio zadužen za monitoring tokova novca odgovara: „Ovo je bio projekat iz te prve generacije kada je, ipak, ostala odgovornost fakulteta da zatvara finansijski izveštaj. Već od naredne godine kod svih projekata u Srbiji zatvaranje finansijskih izveštaja postala je odgovornost Univerziteta, znači Univerzitetskih rektorata.“

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ИЗМЕНУ ЧЛАНА 131. И 144. „КРОВНОГ“ ЗАКОНА

Против дискриминације просветних радника код преузимања и пензионисања

Послови око доношења системских закона којима се уређују односи између света рада и света капитала (читај: радника и послодавца) поприлично су поодмакли и није их успорила ни ситуација око избора и састављања нове Владе. И тако, док очекујемо нову Владу и нове министре, морамо се спремити и за нове системске законе, а онда и на усклађивање *lex specialis* закона са овим законима. То ће бити прилика и да покушамо да изменимо неке чланове у школским законима, па ће се наш грански синдикат – СРПС ангажовати на поправљању неких уочених недостатака „Кровног“, али и других „школских закона“.

Због тога ће НСПРВ, као оснивач и колективни члан СРПС-а предложити органима Синдиката да се међу амандманима на постојеће законе, међу првима нађу и они који у себи имају дискриминирајуће одредбе, попут члана 131. или 144., о чему би требало да се изјасни и Уставни суд, односно институције које се баве равноправношћу грађана, попут Омбудсмана или Повереника за равноправност. Посебно питање су спорне одредбе у законима о предшколском (члан 47.), основном (чланови 78. и 79.) и средњем образовању (чланови 91. и 92.), којима је суспендовано право запослених у образовању на штрајк. Наравно да има још примедби о којима ће и убудуће бити говора, али последице два члана Закона су посебно и увек актуелне – то су оне из наслова.

Елем, у члану 131. „Кровног“ закона, у ставу 2. каже се да „Листа из става 1. овог члана утврђује се до 15. августа за сваку наредну школску годину, у оквиру школске управе по јединицама локалне самоуправе, а на основу пријава установа о запосленима који имају право на преузимање“ из чега произлази да је преузимање запосленог са Листе ограничено само на локалну самоуправу, а не и на целу школску управу, чиме су колеге са делом норме лимитиране у могућности да пронађу недостајуће часове у некој суседној општини и школи које су исказале потребу за новим попуњавањем часова, а које су често пута ближе територијално једна другој, него школе унутар само једне локалне самоуправе. Елементе за дискриминацију видимо и у чињеници да се на територији великих градова, попут Београда, Новог Сада, Ниша, Листа за преузимање третира као једна и јединствена листа на нивоу града, иако сасвим извесно ови градови нису локалне самоуправе у ужем смислу те речи, већ много сложеније структуре, а поготово Град Београд, који је територијално покрајина. Нажалост, у досадашњим преговорима наши аргументи о потреби целовитости решавања питања преузимања на нивоу школске управе или бар округа, нису наишли на разумевање код једног дела колега, али ни код просветних власти. Јасно је и због чега. На овај начин поједине локалне самоуправе остају „забрањени градови“ за колеге из других локалних самоуправа и остављају могућност локалним властима слободу располагања слободним часовима, иако у комшилuku има људи на Листи и који би били спремни да буду преузети у ту школу у другој локалној самоуправи.

Посебно иритантне су последице фамозног члана 144. „Кровног“ закона, који је измењен приликом последњих измена и допуна овог Закона на иницијативу наших колега из Уније синдиката просветних радника Србије и којим је „на мала врата“ уведена дискриминација просветара пред пензијом пошто им није остављена могућност избора дата у Закону о раду да остваре оба услова за пензију. Наиме, због става 2. члана 144., који каже да „наставнику, васпитачу или стручном сараднику *престигаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања*“, њима се радни однос прекида и пре него што

испуне добну границу ако имају пун пензиони стаж чиме су, и поред своје воље, не само најурени у пензију, већ и долазе под удар тзв., сада већ потпуно извесних, „пенала“ за превремено пензионисање од по 6% за сваку годину пре навршених 65. И не само то, због чињенице да смо некад живели у другачијој земљи и да је сваки пети, а неке процене кажу и да их има више, колега радило у две или више република бивше Федерације, имамо штетне последице по пензионера који у Србији оствари право на пензију, јер право на исплату дела пензије у другим републикама оствари тек онда када наврши добну границу прописану у тој републици. Насилним пензионисањем, мимо воље запосленог, а по спорном члану 144., ови пензионери добиће само део који им исплаћује домицилни ПИО фонд, а не и фонд друге републике, сада државе, у којој су остварили други део радног стажа. И све то због залагања Уније да се на овај начин остави простор за ново запошљавање на места са којих су колеге отишле у заслужену пензију. При томе је из вида испуштена чињеница да је овим начином учињена још једна штета државном буџету, јер је познато да државни буџет финансира бар половину пензија. Тако се са грбаче пореског обвезника плаћа нов запослени и бар половина новог пензионера. Све ово није било довољно нашим социјалним партнерима из Министарства да не уваже предлог Уније, већ се спорна одредба нашла у члану 144. Закона и производи велико незадовољство међу старијим просветарима који су били расположени да раде до 65 година, а овако морају, хтели – не хтели, у пензију и све то под претњом мање пензије, чак и онда када имају пун стаж од 40 година, што је потпуно апсурдно и због чињенице да је у Србији међу оних око 1.700.000 пензионера оних са пуним радним стажом мање од пола милиона.

Дакле, „заслугом“ наших колега из УСПРС, само просветари, и поред пуног стажа, могу да очекују мању пензију. Ако се томе дода да су у највећем делу свог радног века имали и исподпросечне плате, јасно је колико су им колеге из Уније „помогле“, а то ће и сами разумети, ако не сада, онда оног тренутка када приме први пензионерски чек. На нама је остало да се боримо, да се бар у правима изједначимо са другима, јер је сасвим извесно да ће међу првим законима које ће нова власт донети, бити и нови Закон о ПИО у коме ће се наћи друга решења, неповољнија по оне који ће убудуће одлазити у пензију, а о којима смо говорили претходних година, а јавност ових и наредних месеци.

проф. Хаџи Здравко М. Ковач
члан Преоварачкој тима СРПС

SVE PREKO LEĐA STUDENATA

Piše: *Miljana Leskovic**

Kada su crnogorski studenti krajem prošle godine počeli da se bune zbog cene školarina, na Univerzitetu su im poručili da je „bolje da čute i da budu srećni što ne prolaze kao kolege u Srbiji“. Prosečna školarina u Crnoj Gori iznosi oko 500 evra, a najskuplja oko 1.000, što je sve skupa upola jeftinije nego na srpskim fakultetima. I pored toga, 13 fakulteta u Beogradu još nije odustalo od namere da dodatno poveća cenu školarina. Ruku na srce, među njima ima i onih čije su školarine u visini prosečne srpske plate. Ni to ne treba da čudi. Fakulteti u Srbiji već godinama posluju kao privatne firme i njihove finansije isključivo zavise od toga kako se kotiraju na tržištu.

Oni koje studenti masovno upisuju koriste svoju popular-

nost da cene dignu do nebesa. Postaju nezasićeni i ne haju zato što će tamo neki roditelji sutra odvajati od usta ne bi li odškolovali decu. Ovi drugi, manje popularni fakulteti, trude se da privuku brucioše i drže cene niskim, štedeći gde god mogu.

I jedne i druge država je pustila niz vodu. Ministarstvo prosvete oglašilo se tek da bi preporučilo da se školarine ne povećavaju, a u praksi ne čini ništa da do toga ne dođe. Štaviše, fakultetima daju sve manje novca i tako im pruža dodatni razlog da poskupe.

Umesto da probleme reše među sobom, fakulteti i Ministarstvo rešavaju ih preko leđa studenata. Novac koji ne dobijaju od države, fakulteti traže od akademaca. Kažu, moramo nekako plaćati račune, grejanje, vodu, struju. O obrazovanju više niko ne govori.

*novinar

STRATEGIJA, ALI NE I REFORMA OBRAZOVANJA

Piše: *Jovan Bukovala**

U subotu uveče pred izbore, apsolvant Fakulteta bezbednosti u Beogradu, intervjuisan za Drugi dnevnik RST-a, našao se pred izborom čime će se baviti kada uskoro okonča studije. Naravno, sa diplomom menadžera bezbednosti izbor je bio „izuzetno širok“. Sa zanimanjem koje ne postoji u spisku klasifikacije zanimanja Republičkog zavoda za statistiku, s pravom je kritikovao predstavnike Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Naime, ovaj organ već dugi niz godina radi na strategiji, ali ne i na reformi obrazovno-vaspitnog sistema. S obzirom na to da je drugi deo ove sintagme zanemaren u našoj državi, organ se zato ograničio na prvi, u kojem je dominantan cilj: na koji način da se smanje nazivi profesija i što je moguće bolje definišu delatnosti ljudi sa visokom stručnom spremom. Poznato je da je samostalna visokoškolska ustanova koju uskoro završava ovaj mladić u sklopu Univerziteta u Beogradu, kao i da postoji opcija da studenti iste

mogu imati zajedničku diplomu i Vojne Akademije, koja je u sklopu Univerziteta odbrane. Kako smo u procesu „strategisanja“, trebalo bi povesti računa o tome da li ovaj fakultet treba da bude veštački deo UB-a, ili bi po svojoj prilici trebalo da bude sastavni deo Univerziteta odbrane, UO čine VMA i VA, a odskoro je i BIA otvorila svoju akademiju. Stoga, pošto je reč o policiji, vojsci i sličnom, ovaj fakultet bi, po svemu sudeći, trebalo da bude tamo gde mu je i mesto, te bi se samim tim i definisalo jedinstveno zvanje njegovih studenata.

Ako je za utehu, i mog zanimanja nema na toj listi. Kako živimo u svetu brojki, mogu se eventualno svrstati pod šifrom koja je u nomenklaturi 2654: organizator programa/emisije, producent igranog filma/pozorišta, ili čak producent radija/TV. Naravno, očigledno je onaj koji je pravio spisak bio „odlično upućen“ u to da je moj FDU podeljen na pozorišne i radijske, sa jedne, i filmske i televizijske smerove, sa druge strane, te sam ja, kao budući menadžer-producent u pozorištu, radiju i kulturi, sa jedinog smera na osnovnim aka-

demskim studijama čije je polje društveno-humanističke nauke-menadžment i biznis, dok su preostalih osam stručno-umetnički, čovek sa „tri diplome“.

Svakako, ovde se nije pravila razlika među pojavama „reditelj“ koji se odnosi na pozorište i radio i „režiser“ koji se odnosi na film i televiziju, pa su tako i jedan i drugi u sva četiri medij(um)a. Moj studijski program je imao razvojni put od organizacije scenskih i kulturno-umetničkih delatnosti da bi nakon podele nastala pozorišna i radio produkcija, a potom i menadžment kulture i medija. Ovom ambicioznom mladiću koji je pred životnim izborom za šta da se opredeli u „spekturu mogućnosti“ savetujem da okuša sreću kao novinar, pa bi mi bilo izuzetno drago da i njega vidim kao voditelja jutarnjeg programa na jednoj gradskoj televiziji. Neka se ugleda na koleginicu koja taj posao obavlja već skoro dve decenije i školovana je u duhu odbrane i zaštite. Naravno, novinarstvom se može svako baviti, vilo da je sa FPN-a, sa mog smera ili bilo kog drugog srodnog profila. Međutim, ako se pak opredeli da pokuša da se zaposli nakon završetka studija ili reši da ode na master, kako bi pričekao da isteknu dve godine zabrane zapošljavanja u javnom sektoru, upitao bih ga: kvo vadis?

*student FDU, Beograd

SERBIAN LANGUAGE ACADEMY

Piše: *Duško Sekulić**

Istorijske činjenice govore da je jedno od prvih zasedanja američkog Kongresa donelo, možda i najznačajniju odluku za čovečanstvo. Radi se o tome da su kongresmeni glasanjem birali koji će biti službeni jezik u indijanskoj otadžbini. Rezultat je doneo pobedu engleskom u odnosu na nemački jezik za jedan glas. O tome koliko je ta odluka bila dobra ili loša, moglo bi se raspravljati, ali ja sebe smatram nedovoljno kompetentnim da bih to dublje analizirao. Moj fokus će se usredsrediti na komparaciju jezičke kulture u Americi, u odnosu na jezičku „kulturu“ kod nas. Naime, svi oni koji su, tih početnih godina najrazvijenije demokratije, bili protiv proglašenja engleskog jezika službenim, kao i svi njihovi potomci do današnjeg dana, mogli su se slobodno nastaviti služiti svojim maternjim jezikom, ili jezikom koji žele. Isto tako, svi ti ljudi, želeli to ili ne, obavezni su da se, jednako kvalitetno, služe službenim jezikom Sjedinjenih Američkih Država. To je ono što njihov Ustav njima naređuje i čega se oni više od dva veka drže bez pogovora. Njihovi dokumenti se izdaju na engleskom jeziku, pošta im stiže na engleskom jeziku, njihovi lekari im uzimaju anamnezu na engleskom jeziku... Ukoliko ne bi znali govoriti i čitati tim jezikom oni ne bi naneli štetu Americi, već sebi samima. A sve ovo što ja sad pišem kad bi im neko preveo ne bi im bilo jasno, upitali bi se jesam li uopšte normalan, i kakav je smisao pisanja o nečemu što se podrazumeva?! I ja mislim da se u urednim zemljama retko

ko bavi ovakvim banalnostima, ali moram se osvrnuti na ono što se kosi sa zdravim razumom, a možda i nečim drugim. Najpre, vrlo često sebi postavim pitanje: „Koliko je bezvredna država u kojoj živimo, kad je njeni stanovnici ne poštuju? I koliko je nemoćna njena administracija, kad ne može uvesti red ni u najosnovnijim oblastima?“. Zamislim se, da li je moguće da ljudi koji žive u Srbiji 60, 70 ili više godina ne razumeju srpski jezik? Koliko god neke seoske sredine bile naseljene homogenim nesrpskim stanovništvom, ne mogu razumeti da se ljudi iz tih sredina ne mogu potruditi kako bi naučili pričati jezikom koji koristi većinski narod u zemlji u kojoj žive. Ili možda ne žele da ga nauče? Možda ga znaju, ali ne žele da ga koriste? Ništa mi nije jasno! Znam samo, poučen iskustvom, da je problem komunikacije, sa pacijentima koji ne razumeju srpski jezik, ogroman. Dvosmerna komunikacija lekar-pacijent je presudna u konačnom rešenju pacijentovog zdravstvenog problema. Kako potpuno kvalitetno pomoći nekome ko te ništa ne razume? Vrlo teško!

Zbog svega navedenog, došao sam na ideju da predložim svršenim profesorima srpskog jezika i književnosti, kojih sigurno ima mnogo na Birou za zapošljavanje, da otvaraju privatne škole srpskog jezika. Ovih godina je, svakako, trendi pohađati brze kurseve raznih jezika, pa što ne bi pokušali i sa srpskim. Možda će biti onih koji bi pod stare dane hteli naučiti nešto što im je ceo život bilo na dohvata ruke. Ja im se ovim putem, u ime budućih polaznika srdačno zahvaljujem. Köszönöm szépen!

*blogger

ШКОЛСКА ГОДИНА НЕЋЕ БИТИ ЗАВРШЕНА, НОВА НЕЋЕ НИ ПОЧЕТИ?

Уколико најављено смањење плата за 10 - 15 одсто у јавном сектору буде обухватило запослене у образовању, "просветни радници ће изаћи на улице, а школска година неће бити завршена. Ако влада не усвоји платне разреде нова школска година неће ни почети", рекао је Ранко Хрњаз председник ИО НСПРВ и генерални секретар Синдиката радника у просвети Србије. Слободан Брајковић, председник РО СРПС-а, након седнице председништва тог синдиката је најавио да ће 23. априла бити одржан састанак представника свих репрезентативних синдиката просветних радника, на коме ће бити усаглашен заједнички наступ према будућој влади. „Нама је министар финансија Лазар Крстић обећао да ће до краја јуна бити усвојени платни разреди и

да ће они почети да се примењују од идуће школске године. То би омогућило да запослени у јавном сектору са истом стручном спремом имају исту плату. Ако треба да се штети прихватимо, али тек пошто сви запослени у јавном сектору буду доведени у исту равноту", каже Брајковић. Он тврди да је просечна плата у образовању испод републичког просека и да професори са седмим степеном стручности имају 43.000 динара док у МУП-у и другим министарствима појединци са истом школском спремом примају од 90.000 до 150.000 динара. Он додаје да би смањењем зарада за 10 процената однос између највише и најниже плате у образовању спао на два према један, а још неке категорије запослених би завршиле на минималцу.

АТЕИСТИ ИЗБАЧЕНИ СА САЈМА ОБРАЗОВАЊА

Удружење грађана Атеисти Србије избачени су, на интервенцију једног свештеника, са Сајма образовања који је организован у Техничкој школи „Иван Сарић“ у Суботици, саопштила је та организација. Атеисти Србије су оценили да се ради о „бруталном нападу на слободу, интегритет и основна права“. Објаснили су да су на Сајму образовања учествовали као партнери Фондације Месечина и уз договор са директорицом Техничке школе. „Штанду је пришао један свештеник и питао да ли су чланови удружења на сајму легално, а потом је отишао ка службеним просторијама школе, након чега је до штанда Атеиста дошла директорка школе и уз вичу захтевала да се уклоне сви леци и да се чланови нашег удружења удаље са сајма, без образложења зашто то захтева“, казао је потпредседник Атеиста Србије Предраг Стојадиновић.

Додао је да је директорка захтевала од те организације да одмах напусти Сајам образовања, уз образложење: „Ово је Сајам образовања, а не сајам слободне мисли“. Стојадиновић је навео и да им је директорка поручила да је „ово јако безобразно пред Ускрс“. Најавио је да ће Атеисти Србије упутити жалбе свим надлежним органима, од Министарства просвете, преко Канцеларије поверенице за заштиту од дискриминације, па све до Уставног суда Србије. „Од свештеника верске заједнице која заговара догматски, примитиван и антинаучни поглед на свет, боље заиста нисмо ни очекивали. Директорка је, међутим, најгрубље погазила Устав, законе и елементарна људска права оних који су сасвим легално и легитимно учествовали на Сајму образовања“, казао је Стојадиновић.

ЗАВОД: СМАЊИВАЊЕ ФОНДА ЧАСОВА СРПСКОГ – НЕДОПУСТИВО

Да ће из клупа излазити генерације занатлија без општег образовања, говори и податак да у средњим школама историја више неће бити обавезан, већ изборни предмет. Школа ће моћи да бира да ли ће деца да уче историју или географију или неки трећи предмет. А на појединим огледним смеровима већ су ишколоване генерације које нису имале ниједан час историје и знање о прошлости сопственог народа остало им је на нивоу основне школе.

Цео проблем настао је одлуком да се огледни смерови у средњим стручним школама преведу у редован систем. То значи да ће наставни планови за профиле - медицинска сестра, физиотерапеут, фармацевтски техничар, козметички техничар и друге да буду замењени огледним, који су последњих година тестирани. Иако су из Завода за унапређивање образовања и васпитања упозоравали да таква промена не сме да се догоди само тако што ће из назива профила „физиотерапеутски техничар - оглед“ само бити обрисана последња реч, школама су у последњих месец дана стигле управо такве инструкције. „Сви ти огледи су евалуирани и требало је да, на основу стручних примедби, наставни планови и програми буду измењени пре превођења у редован систем, али то није учињено. Зато смо одмах упозорили Министарство просвете, науке и технолошког развоја да то није добро“, објашњава Гордана Мијатовић, помоћник директора Завода за унапређивање образовања и васпитања.

Прошлог септембра је девет образовних профила преведено у систем, међу којима су златари, тапетари или масери, и у њиховој настави је већ смањен број општеобразовних предмета.

СРПС ПОЗВАО СВЕ СИНДИКАТЕ У ЈЕДИНСТВЕН ФРОНТ

Уези најављеног смањења плата у јавном сектору па и у образовању, на састанку одржаном 14. априла Председништво Синдиката радника у просвети Србије је донело следеће одлуке:

1. Став СРПС-а је да је линеарно смањење плата у јавном сектору погрешан концепт, да се овим образовање доводи у неравноправан положај у односу на друге делатности и да би завршетак школске године могао бити доведен у питање. Просечна плата у просвети је далеко испод републичког просека. образовање је једина делатност у којој су запослени плаћени по часу, иако да више од једне шестине професора у основним и средњим школама имају плату од 5% до 95% радној ангажовања, што у новцу износи од 2.500 до 42.000 динара.

2. СРПС и даље види решење у илајиним разредима и инсистира на стварању договора са Министарством просвете и Министарством финансија. Непоштовање договора довело би у питање и почетак следеће школске године. СРПС сматра да би се увођењем илајиних разреда ширеј кризе равномерније расподелило на све буџетске кориснике.

3. СРПС позива све просветне синдикате у јединствен синдикални фронт у циљу заштите радничких интереса.

СТУДЕНТИ НЕ БЕЖЕ ОД СЕЗОНСКИХ ПОСЛОВА

Мада је беспарица, тешка економска ситуација и време када се тешко може доћи до било каквог посла, млади Новосађани сматрају да се уз мало воље може зарадити новац, па макар то било и на краће стазе. Они који раде имају брига, они који немају посла брину још више. Млади академци који су на прагу завршетка једног главног поглавља у животу и који очекују посао у струци, ипак, сматрају да се за време студија може лепо зарадити за оно што уз родитељски депарац тешко могу да приуште. Већина студената сматра да су сезонски послови веома корисни и пожељни, нарочито у ово време беспарице, али неке од њих превелике обавезе на факултету спречавају да раде.

Студенти сматрају да би привремени послови, какви су рад у продавници или кафићу, за почетак, подмирили њихове потребе, а у студентској заједници кажу да је интересовање за сезонске послове свих врста последњих година веће, нарочито са доласком лепшег времена. „Ми им понудимо анкету, коју они заокруже, на којој стоји шта хоће да раде, где хоће да раде, али углавном им кажемо - што више заокруже, боље по њих. За момке, углавном, у питању су физички послови, да ли лакши или тежи, то је до послодавца који их даје, за девојке има дељење флајера, промоције, продаја сладоледа“, каже Нађа Будимировић из Студентске задруге „Победник“. У Националној служби за запошљавање у Новом Саду кажу да генерално нема потражње за овим пословима и да интересовање за ангажовање у оквиру сезонских послова врло ретко испољавају некавалитетовани радници са њихове евиденције.

Дарко Марковић, из Омладинске задруге „Патрон 021“, препоручио је свим студентима да се саветују са омладинским задругама о томе какву врсту уговора потписују. На овим уговорима требао би да буде опис посла, тачно радно време и колико је плаћен радни сат, јер се многи студенти жале да су потписали један уговор, а да су радили неке друге послове.

FEBRUARSKA PLATA 15,9 Odsto veća

- Kupovna moć sve manja • Za hranu i bezalkoholna pića 41,4 odsto prihoda • Nova-stara minimalna cena rada – 115 dinara
(Nastavak teksta sa str. 1)

Prosečna zarada isplaćena u februaru 2014. godine u Republici Srbiji iznosi 60.845 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u januaru 2014. godine, nominalno je veća za 16,0%, a realno je veća za 15,9%. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u februaru 2014. godine u Republici Srbiji iznosi 44.057 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u januaru 2014. godine, nominalno je veća za 16,0%, a

realno je veća za 15,9%.

Ovaj dvocifreni rast zarada isplaćenih u februaru u odnosu na one koje su na račune „legle“ u januaru, nije iznenađenje za statističare. Kako tvrde, uobičajeno u februaru se podeli prosečno više novca nego u prvom mesecu godine, jer se deo decembarskih zarada u mnogim firmama isplati pred kraj Nove godine, a u januaru stigne samo deo decembarske plate.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Zarade bez poreza i doprinosa	
	II 2014	I-II 2014	II 2014	I-II 2014
Ukupno	60845	56647	44057	41015
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	50511	46834	36480	33872
Rudarstvo	98358	94741	69850	67346
Prerađivačka industrija	51654	48563	37713	35505
Snabdevanje električnom energijom, gasom i parom	104465	107404	74244	76321
Snabdevanje vodom i upravljanje otpadnim vodama	55906	52151	40147	37476
Gradevinarstvo	51654	48563	37713	35505
Trgovina na vel i malo i popravka motornih vozila	44250	42025	32680	31007
Saobraćaj i skladištenje	62726	59162	45368	42692
Usluge smeštaja i ishrane	33270	32870	24659	24332
Informisanje i komunikacije	107863	95435	80504	71562
Finansijske delatnosti i delatnost osiguranja	118459	103138	85812	74539
Poslovanje nekretninama	66273	62624	47603	44968
Stručne, naučne, informacione i tehničke delatnosti	83975	76151	61335	55506
Administrativne i pomoćne uslužne delatnosti	41435	36654	30092	26680
Državna uprava i obavezno socijalno osiguranje	73825	69135	52759	49413
Obrazovanje	59861	59533	42930	42738
Zdravstvena i socijalna zaštita	61593	51510	44284	36988
Umetnost; zabava i rekreacija	56253	52104	40709	37534
Ostale uslužne delatnosti	38461	40870	28481	30162

Period februar 2014/februar 2013.

Prosečna zarada isplaćena u februaru 2014. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u februaru 2013. godine, nominalno je veća za 1,1%, a realno je manja za 1,5%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u februaru 2014. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u februaru 2013. godine, nominalno je veća za 1,6%, a realno je manja za 1,0%.

Period januar–februar 2014/ januar–februar 2013.

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–februar 2014. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar–februar 2013. godine, nominalno je manja za 1,1%, a realno je manja za 3,9%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–februar 2014. godine u Republici Srbiji, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–februar 2013. godine, nominalno je manja za 0,6%, a realno je manja za 3,4%.

Za potrošačku korpu 1,73 zarada

Kupovna moć građana Srbije sve više se „topi“. Samo za kupovinu hrane i plaćanje mesečnih računa u januaru ove godine umesto uobičajenih 1,5 plata, za pokriće prosečne potrošačke korpe bilo je potrebno čak 1,73 prosečne zarade, odnosno 65.717 dinara. Prema analizi Ministarstva trgovine, to je za 1,9 odsto više nego u istom mesecu 2013. godine. Usled pada zarada i poskupljenja pojedinih proizvoda u januaru je zabeležen nepovoljniji odnos pokrivenosti potrošačke korpe mesečnom zaradom, pa je tako ovog januara kupovna moć bila osjetno manja.

Kada je reč o visini zarada plate u januaru bile su ispod realnih okvira zbog uticaja sezone. Ali, kao što one visoke decembarske nisu bile za pohvalu, tako ni ove januarske ne mogu biti osnova za pokudu. Ono što je nepovoljno, međutim, jeste podatak da su ovogodišnje januarske zarade, ipak, za šest odsto niže nego one u prvom mesecu 2013. godine. To je alarm koji ukazuje na opadanje kupovne moći stanovništva i dalje smanjenje lične potrošnje, što će imati negativne posledice na maloprodajni promet. To će smanjiti i tražnju za domaćim industrijskim proizvo-

dima, ali ne samo trajnim, već i onim egzistencijalnim iz oblasti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Usled povećanja niže stope PDV sa osam na 10 odsto i u slučaju računarske opreme za 20 odsto, kao i usklađivanja cena akciznih proizvoda, prvog meseca u godini potrošačke cene povećane su za 1,4 odsto, u odnosu na prethodni, a 3,1 odsto na godišnjem nivou. Najviše su otišle kod alkohola i duvana za 5,9 odsto, hrane 2,3 odsto i zdravstva i transporta za oko jedan odsto. Prosečna plata u Srbiji dovoljna je tek da se sastavi kraj sa krajem i ništa više od toga. Podaci o kupovnoj moći pokazuju da zaradom možemo da pokrijemo izdatke za prosečnu potrošačku korpu. Sa minimalnom je već druga priča, u januaru bilo je potrebno 0,64 odsto plate. Ali u pitanju je „sirotinjska korpa“, sa znatno manjim izborom namirnica.

Kupovna moć iznad proseka republike registrovana je u Beogradu, Pančevu, Užicu, Šapcu, Kragujevcu i Smederevu. U svim gradovima koji se statistički prate, prosečna mesečna zarada mogla je da pokrije minimalnu, ali nije bila dovoljna za pokriće prosečne potrošačke korpe.

ŽIVETI SA 56.000 DINARA MESEČNO

Prosečno srpsko domaćinstvo u prošloj godini raspolagalo je sa 56.073 dinara mesečno, od čega se najviše trošilo na hranu. Domaćinstva sa gradskog područja su u 2013. prosečno mesečno raspolagala sa 58.534 dinara, a ostala 52.062 dinara. Izdaci za ličnu potrošnju domaćinstava u Srbiji iznose 52.819 dinara, od čega je najveći udeo izdataka za hranu i bezalkoholna pića 41,4 odsto i stanova-

nje, vodu, električnu energiju, gas i ostala goriva 16,1 odsto. Slede izdaci za transport (7,8 odsto), odeću i obuću (4,9 odsto), alkoholna pića i duvan (4,5 odsto) i rekreaciju i kulturu (4,5 odsto)... Izdaci za ličnu potrošnju domaćinstava sa gradskog područja iznosila su 55.351 dinar i to 40,2 odsto za hranu i bezalkoholna pića i 16,7 odsto za stanovanje, vodu, električnu energiju, gas, a domaćinstava sa ostalog područja

48.693 dinara - 44,3 odsto za hranu i bezalkoholna pića i 15,1 odsto za stanovanje, vodu, električnu energiju, gas i ostala goriva. Od ukupno raspoloživih sredstava 95,4 odsto čine prihodi u novcu. Najveći udeo u raspoloživim sredstvima imaju prihodi iz redovnog radnog odnosa 43,8 odsto, penzije čine 32,6 odsto, prihodi od poljoprivrede lova i ribolova pet odsto i prirodna potrošnja 4,6 odsto.

MINIMALNE PATE U EU U RASPONU 1:11 – U BUGARSKOJ 174 €, U LUKSEMBURGU 1921 €

U Evropskoj uniji su u januaru minimalne plate značajno varirale, od svega 174 evra u Bugarskoj do 1.921 evra u Luksemburgu, pokazuju podaci Evropskog zavoda za statistiku Evrostat. Kada se uzmu u obzir cenovne razlike među zemljama, disparitet između članica EU iznosi 1:11 (izraženo u evrima) odnosno 1:5 prema standardu kupovne moći. Evrostat je rangirao zemlje EU u tri grupe prema nivou minimalne plate.

Prvu grupu čine zemlje sa minimalnom platom ispod 500 evra i u njoj se nalaze: Bugarska, Rumunija, Letonija, Litvanija, Češka Republika, Estonija, Mađarska, Slovačka, Poljska i Hrvatska.

U drugoj grupi, sa minimalnom platom od 500 do 1.000 evra nalaze se: Portugalija, Grčka, Malta, Španija i Slovenija, dok treću grupu, sa minimalnim platama iznad 1.000 evra, čine: Britanija, Francuska, Irska, Holandija, Belgija i Luksemburg.

Treba uzeti u obzir da su plate u zemljama EU koje nisu članice evrozone (Bugarska, Češka, Hrvatska, Letonija, Litvanija, Mađarska, Poljska, Rumunija i Britanija) izražene u evrima podložne promenama deviznog kursa, navodi Evrostat.

Danska, Nemačka, Italija, Kipar, Austrija, Finska i Švedska nisu uključene u obračun, budući da nemaju nacionalne propise o minimalnoj plati, ili oni variraju u zavisnosti od sektora ili profesija.

Vlada Republike Srbije je, na sednici održanoj 28. februara 2014. godine, donela Odluku o visini minimalne zarade za period januar – jun 2014. godine. Po toj odluci minimalna zarada i dalje je nepromenjena i iznosi 115,00 din (neto) za sat rada. Zaposleni koji ostvaruje minimalnu zaradu ima pravo na uvećanje po osnovu „minulog rada“ i po drugim osnovama iz člana 118. Zakona o radu, kao i pravo na „topli obrok“ i regres za godišnji odmor.

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Питање: Да ли секретару школе који 20. фебруара 2014. године навршава 65 година живота и 38 година стажа осигурања престаје радни однос по сили закона?

Одговор: Одговор је одречан. На запосленог из вашег питања, будући да он спада у ненаставно особље, примењује се у ситуацији из постављеног питања одредба члана 175. тачка 2) Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13). Према тој одредби, радни однос престаје кад запослени наврши 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања, ако се запослени и послодавац друкчије не споразумеју. То значи да ће запосленом из вашег питања радни однос престати 20. фебруара 2014. године, али само ако се са школом другачије не споразуме.

Да се ваше питање односило на запосленог из реда наставног особља, за одговор на питање релевантна би била одредба члана 144. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09, 52/11 и 55/13), према којој наставнику, васпитачу или стручном сараднику у установи за образовање и васпитање престаје радни однос на крају школске године у којој наврши 40 година стажа осигурања или 65 година живота и најмање 15 година стажа осигурања. У том случају не постоји могућност да се престанак радног односа одложи, будући да је реч о престанку радног односа по сили закона, односно независно од воље запосленог и послодавца.

ЗАШТИТА ПРАВА ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Питање: Какве одлуке управни одбор предшколске установе може да донесе одлучујући по приговору запосленог на решење директора такве установе?

Одговор: Једна од надлежности органа управљања установе за образовање и васпитање (школског, односно управног одбора) јесте, према члану 57. став 1. тачка 9) Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, број 72/09, 52/11 и 55/13), одлучивање о приговору који запослени поднесе против решења директора. Право на приговор, пак, утврђено је одредбом члана 145. став 1. истог закона, према којој запослени има право да против сваког решења о остваривању права, обавеза и одговорности поднесе приговор органу управљања у року од осам дана од дана достављања решења.

Да би орган управљања о приговору мериторно одлучивао, потребно је да буде испуњено неколико услова:

1. да је о неком праву, обавези или одговорности запосленог директор донео решење;
2. да запослени има правни интерес за оспоравање тог решења;
3. да приговор буде благовремен;
4. да поднети приговор буде уредан (да садржи најмање ознаку решења против којег се подноси, име, презиме и потпис подносиоца приговора и разлоге из којих је решењем незадовољан).

Уколико неки од ових услова није испуњен, орган управљања неће мериторно одлучивати о приговору, односно неће се упуштати у то да ли је приликом одлучивања о праву, обавези или одговорности било повреде закона, другог прописа или општег акта. У том случају он ће донети закључак о одбацивању приговора због тога што је приговор неблаговремен, недопуштен или изјављен од неовлашћеног лица (члан 145. став 3. истог закона). Закон је пропустио да уреди ситуацију у којој је приговор запосленог неуредан, односно не садржи основне податке о запосленом, решењу којим је одлучено о његовом праву, обавези или одговорности и о томе чиме је запослени незадовољан у решењу. Ипак, и у том случају орган управљања има само једну могућност – да одбаци приговор пошто по њему не може да поступа, под условом да запослени ни у остављеном року не отклони недостатке у погледу уредности приговора.

Уколико су испуњени услови за мериторно одлучивање о приговору, орган управљања ће својим решењем приговор одбити као неоснован и потврдити одлуку директора, ако утврди да је поступак доношења решења правилно спроведен и да је одлука заснована на закону (члан 145. став 4).

Орган управљања ће својим решењем поништити првостепено решење и вратити предмет директору на поновни поступак у следећим случајевима (члан 145. став 5):

1. ако су у првостепеном поступку одлучне чињенице непотпуно или погрешно утврђене;

2. ако се у првостепеном поступку није водило рачуна о правилима поступка који су од утицаја на решење ствари;
3. ако је изрека побједног решења нејасна или је у противречности са образложењем.

Директор је, приликом доношења новог решења обавезан да поступи по примедбама органа управљања. Против новог решења директора за послени такође има право на приговор (члан 145. став 6).

Ваља напоменути да Закон ништа не каже о случају када је решењем директора потврђено материјално право према правилима општег управног поступка, у том случају другостепени орган поништава првостепено решење и сам решава управну ствар. Ипак, примена овог решења подлеже критици будући да је одлучивање о правима, обавезама и одговорностима запослених у искључивој надлежности директора. Сматрамо да и у случају повреде материјалног права орган управљања треба да поништи првостепено решење и врати предмет директору на понован поступак. Другачији закључак право је тешко замислив, али би далеко боље било да је законодавац предвидео и такву ситуацију и прописао овлашћење за орган управљања да поништи и решење донето погрешном применом материјалног права и предмет врати директору на поновни поступак.

УСЛОВИ ЗА ПРИЈЕМ У РАДНИ ОДНОС У ШКОЛИ

Питање: Да ли лице са завршеном Музичком академијом у Сарајеву и стеченим стручним називом *дипломирани музички педагог* испуњава услове за заснивање радног односа у основној школи, гимназији и основној музичкој школи?

Одговор: Одредбом члана 121. став 2. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 72/09 и 52/11), између осталог, прописано је да послове наставника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона.

Одредбом члана 8. ст. 2. и 3. истог закона прописано је да је наставник, васпитач и стручни сарадник лице које је стекло одговарајуће високо образовање:

1. на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или специјалистичке струковне студије) у складу са Законом о високом образовању („Службени гласник РС“, бр. 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08 и 44/10), по пропису који уређује високо образовање почев од 10. септембра 2005. године;
2. на основним студијама у трајању од најмање четири године, по пропису који је уређивао високо образовање до 10. септембра 2005. године.

Увидом у Решење број 299/7 од 27.6.2013. године о признавању високошколске исправе Музичке академије у Сарајеву, БиХ, број 405 од 20.3.2013. године, констатовано је да сте завршили основне академске студије и стекли стручни назив дипломирани музички педагог.

Према томе, наведено лице не испуњава услов у погледу степена образовања за заснивање радног односа на неодређено време у основној школи, гимназији и основној музичкој школи. (*Мишљење Министарства просвете, науке и технолошког развоја, број 612-00-1659/2013-02 од 6. септембра 2013.*)

ДОБРОВОЉНИ ОДЛАЗАК СА РАДА ЗАПОСЛЕНОГ ЗА ВРЕМЕ НЕПЛАЋЕНОГ ОДСУСТВА

На захтев запосленог, послодавац може запосленом да одобри неплаћено одсуство, а ако се за време неплаћеног одсуства запослени изјасни за добровољни одлазак са рада уз исплату отпремнине, послодавац може да га врати на рад и прогласи вишком запослених.

„Законом о раду („Сл. гласник РС“, бр. 24/05 и 61/05 – даље: Закон) у члану 78. прописано је да послодавац може запосленом да одобри одсуство без накнаде зараде (неплаћено одсуство).

За време неплаћеног одсуства запосленом мирују права и обавезе из радног односа, ако за поједина права и обавезе Законом, општим актом и уговором о раду није друкчије одређено.

Према томе, на захтев запосленог, послодавац може запосленом да одобри неплаћено одсуство. Ако се за време неплаћеног одсуства запослени изјасни за добровољни одлазак са рада уз исплату отпремнине, послодавац може да га врати на рад и прогласи вишком запослених.“ (*Мишљење Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, бр. 011-00-605/2005-02 од 26.09.2005. године.*)

NAJHUMANIJI POSLODAVAC NA SVETU

Mesto Montgomeri u američkoj državi Teksasu ima samo 620 stanovnika, ali je zbog priče o plemenitom vlasniku restorana i bolesnoj konobarici ovih dana za njega čuo ceo svet. Za restoran Kajzerhof u teksaškom mestu Montgomeriju znalo se samo zbog izvrsnih nemačkih specijaliteta. Dobro radi bezmalo dve decenije, jer je uz prometan put. Njegov vlasnik ga ipak prodaje, ali ne da unovči dobro razrađen posao, nego da pomogne devetnaestogodišnjoj konobarici kojoj je pre mesec dana pronađen tumor na mozgu. "Sve je počelo od osipa na nozi zbog kojeg sam otišla u bolnicu. Lekari su utvrdili da osip potiče od zgrušavanja krvi, poslali su me na skener i magnetnu rezonancu i utvrdili da imam tumor na mozgu", kaže konobarica Britani Matis. Ista bolest je pre četrnaest godina odnela njenog oca i porodica zna koliko je važno brzo početi lečenje. Međutim, nemaju zdravstveno osiguranje i neplaćeni računi počeli su da se gomilaju.

Vlasnik restorana u kome rade Britani, njena majka i sestra, nije, kaže, mogao da sedi skrštenih ruku. Ponudio je restoran na prodaju da bi mladoj konobarici platio lečenje. "To je porodica koja vredno radi, koja nije imala lak život, nema ništa drugo do svojih ruku, a ni od koga ne traži pomoć", kaže Majkl de Bajer, vlasnik restorana. Zbog plemenitog postupka, Majkla de Bajera američki mediji već proglašavaju najboljim poslodavcem na svetu, ali za njega, kaže, nije bilo dileme: savest mu ne dozvoljava da zarađuje od restorana, dok je nekom potrebna pomoć.

AMERIKANCI NAJNEZADOVOLJNIJI SVOJIM POSLOM

Amerikanci u najvećem broju slučajeva mrze svoj posao, dok Kanađani najviše uživaju obavljajući svoje radne obavaze, rezultat je studije istraživačke kuće GfK. Anкета u kojoj je učestvovalo 8.000 zaposlenih iz SAD, Kanade, Indije i EU pokazala je da 15 odsto zaposlenih Amerikanaca mrzi svoj posao, a Kanađana tek sedam odsto, preneo je portal Monster.com. Najsrećniji su na svom poslu Kanađani, njih 64 odsto je zadovoljno onim što radi, a iza njih (sa 57 odsto) su Holanđani od kojih tek sedam odsto mrzi svoj posao. Većina Nemaca, 57 odsto njih je neutralna u odnosu na posao koji obavlja, niti ga vole niti ga mrze.

Ovakvi rezultati ne treba da iznenade ako se zna da Amerikanci imaju kraći godišnji odmor od Evropljana kao i da američke firme pokušavaju da sa što manje radne snage urade što veći obim posla, navodi se u studiji. Nemačka, četvrta ekonomija sveta sa 35-časovnom radnom nedeljom ne ubraja se u zemlje sa najzadovoljnijim zaposlenima. Samo 34 odsto Nemaca voli svoj posao, a deset odsto njih je izjavilo da mrzi ono što trenutno radi. Zaposleni Francuzi koji imaju takođe 35-časovnu radnu nedelju u 43 odsto slučajeva je izjavilo da vole svoj posao, a devet odsto da mrzi svoje radno mesto. Britanci koji su na petom mestu ove liste, u 46 odsto slučajeva njih voli to što trenutno radi, nasuprot 12 odsto onih koji mrzi svoj posao.

VIŠE SNA PROTIV DEPRESIJE KOD MLADIH

Adolescenti koji ležu na vreme u krevet ređe imaju problem s depresijom od svojih vršnjaka koji ostaju budni do dugo u noć, navodi se u istraživanju američkog Univerziteta Kolumbija. Stručnjaci Medicinskog centra pri tom univerzitetu tokom 90-ih godina prošlog veka proučavali su 15.500 mladih ljudi uzrasta od 12 do 18 godina. Prema pisanju portala "Moj doktor", stručnjaci su otkrili da jedan od 15 adolescenata ima depresiju i da oni adolescenti koji su u krevet legali posle ponoći imaju 24 odsto veću verovatnoću za razvoj depresije od svojih vršnjaka koji su na spavanje išli pre 22 sata. Lekari su otkrili i da je manje od pet sati sna povezano sa 71 odsto većim rizikom za razvoj depresije u odnosu na osam sati sna. U komentaru na rezultate istraživanja, koji su objavljeni u stručnom časopisu "Slip", vođa istraživačkog tima Džejms Gengviš rekao je da bi "dobar san koji dovoljno traje mogao biti jedna od preventivnih mera protiv razvoja depresije". Onima koji već imaju simptome depresije stručnjaci predlažu da koriste tehnike relaksacije, da vežbaju i da jedu redovno zdrave obroke sa velikim količinama voća i povrća.

ČOKOLADA POMAŽE SAGOREVANJU MASTI?

Španski istraživači analizirali su ishranu i aktivnosti 1.500 tinejdžera starih između 12 i 17 godina u devet evropskih zemalja. Oni su tom prilikom otkrili da ljudi koji jedu mnogo čokolade generalno imaju manje masnoće u telu, piše portal Kliks. Takođe je utvrđeno da čokolada ima pozitivan uticaj i na cirkulaciju, krvni pritisak i zdravlje srca, piše britanski "Dejli mejl". Istraživanje Univerziteta u Granadi se podudara sa ranije rađenim u Kaliforniji, koje je takođe pokazalo da oni koji jedu mnogo čokolade imaju manji nivo masnoće u krvi. Čokolada možda ima mnogo kalorija, ali takođe neutrališe masnoće i ne dozvoljava da se "lepe" na telu, tvrde španski istraživači.

Zablude u koje se još veruje (III): KINESKI ZID SE VIDI IZ SVEMIRA

Često su mašta i predanja slađi i pitkiji od istine i dokaza. Ovo je treći nastavak kratke lista zabluda i besmislica u koje većina i dalje veruje, iako su ih istorija i nauka iznova pobijali. Tvrdnja da je veliki Kineski zid jedina građevina na Zemlji koja je vidljiva iz Svemira, pa čak i sa Meseca, pobijana je bezbroj puta, a opet je uvržena u današnju popularnu kulturu. Što se pogleda sa Meseca tiče, tu su stvari jasne: ništa od zemaljskih građevina nije vidljivo golim okom. Nijedan od astronauta sa "Apolo" koji su posetili Mesec 1969. godine nije uspeo da razazna bilo koju ljudsku tvorevinu na matičnoj planeti sa te udaljenosti. Kad je pogled iz svemira u pitanju, Kineski zid je zapravo jedva vidljiv čak i iz niske Zemljine orbite. Astronaut Kris Hedfeld, komandant Međunarodne svemirske stanice, pokušao je da ga vidi iz svemira, ali je rekao da je to "teško jer je uzak i tamne boje". Inače, tvrdnje da se Kineski zid vidi iz svemira i sa Meseca su spekulacije iz 18. i 19. veka, kada ljudski rod još nije imao pojma šta se zaista na Zemlji vidi sa tih udaljenosti. Toliko o tome.

FOTOGRAFISANJEM BRŽE ZABORAVLJAMO ONO ŠTO SMO SNIMALI

Snimanje fotografija kako ne biste nešto zaboravili zapravo ima suprotan efekat, navodi se u studiji objavljenoj u SAD. U studiji se navodi da se ljudi koji su fotografisali predmete u muzeju manje sećaju njihovih detalja od onih koji su samo gledali artefakte. To je, rekla je psihološki naučnik Linda Henkel sa Univerziteta Ferfild, lekcija u svetu instant foto "šerovanja" na Fejsbuku, Tviteru i drugim društvenim mrežama. "Ljudi toliko često vade fotoaparate kako bi gotovo bez razmišljanja "uhvatili trenutak" da zapravo propuštaju da vide šta se dešava ispred njih", rekla je Henkel koja je autorka studije.

Henkel je napravila eksperiment u univerzitetskom muzeju gde su studenti išli na ture po muzeju i od njih je traženo da "zabeleže" određene predmete bilo fotoaparatom ili posmatranjem. Sutradan, njihovo sećanje na te predmete bilo je testirano i oni koji su ih fotografisali bili su manje precizni od učesnika koji su samo posmatrali predmete. "Kada se ljudi oslanjaju na tehnologiju da se seća umesto njih, kada računaju da će kamera zabeležiti događaj i da zbog toga ne moraju potpuno da učestvuju u njemu, to ima negativan uticaj na naše pamćenje tih iskustava", navela je ona a preneo AFP. Henkel navodi i da velika količina digitalnih fotografija obeshrabruje ljude da ih pogledaju i prisete se. "Da biste se setili, morate da imate neki pristup i interakciju sa fotografijama a ne samo da ih gomilate".